

յայտ ու չուսուցաստէր՝ քաղաքացիներէ, և յետոյ կուրորէն բազմաթիւ սերունդներէ, զի մարդկային բնութեան մէջ հստակեան, տիմարութեան և դիւրահանութեան անդունդ մը կայ, որոյ խորը ոչ ոք տեսած է... Բողոքականութիւնը՝ ներքելու աւանդէն ազդու միջոցն է զայն ներկայացնել ո՛չ ի սնգոյր և ի ծափի չպարեալ, այլ իւր անքօղ մերկութեան մէջ, ինքնուրոյն ծագմամբ և իւր անսկեմելեթ կիրաքանօք։ Ու այս պարագային հարկ չի մնար դիմել իմաստասիրութեան և աստուածաբանութեան, ոչ իսկ Ս. Գրոց մեկնութեան. պատմութիւնը բաւական է, բայց պատմութիւնը գրուած ո՛չ կամօղիկէնկուր կողմանէ, այլ պարկեղաւ ու ճշմարտամար բողոքականներու կողմանէ։

Ուստի և ինքակնք եմ Գեր․ Պաղարկի-
եան Վ․ի որ իւր երկասիրութեան մէջ
այսպիսի մէթոտի մը հետեւած է հաւա-
տարմօրէն և յաջողապէս։ Միտ զնենք
սոյն անժխտելի վկայութիանց։ «Այս կար-
ծեցեալ նորոգականաց ընթացքը այսպէս
կը նկարագրէ Կոպպէթ բողոքականը»
«Այսպիսի երեք դարու մը մէջ տեսած
չի Կաթողիկէ կրօնից ընտրեալ նորոգա-
կաններու Լուսեթի, Յուրկիլի, Կալվինի,
Հեմբրիկոս Ը․ի, Պէյն և ասոնց նման այս-
պէս նշանաւոր անհատաց չարագործնե-
րու խնաման մը և ասոնցմէ ամեն մէկն ալ՝
նոյն իսկ իրենց հետեւողներուն երկարա-
պատում խոստովանութեան համեմատ,
գալթաիլի մոլութեամբք նշանաւոր հան-
դիսացած է։ Որոնք միայն այս կէտիս մէջ
միաբանած էին թէ՛ բարձր գործերն անօ-
գուս են։ Եւ սառեցի իրենց վարքն ու
բռնած ճամբան ալ սոյն այս վարդապե-
տութեան անկեղծութիւնը կը հաստատէր։
Վասն զի չիրար անտեց մէջ մէկը՝ որ իւր
գործքերով մահապարտ և կախաղանի
արժանի եղած չլլար։» (Ճակասագիր Կա-
թողիկէ Սկեզզ, էջ 47—48)։ Դարձեալ մե-
ծանուն անգլիացի Կոպպէթն է որ կը խո-
սի, «Լուստեր իւր գրութեանց մէջ կը
խոստովանի թէ իւր հաւատքն ուրացած
է բողոքականութեան նահապետ եղած է
սատանայի պատճառաբանութիւններէն
խաբուելով, որուն հետ կ'ուտէ կը լսմէ . . .
եղեր իւր անձնական վկայութեան համա-
ձայն։ Մեկանքդո՞ւ Լուստերի այսպիսոր,
այսպէս կը կոչէ իւր վարդապետը։ Ասո-
ղակերպ գաղամն՝ որ գուրկ է ամեն կերպ
մարդասիրութենէ և գլուխներէ, աւելի
հրէայ է քան թէ քրիստոնէայ»։ (Անդ․
էջ 50)։

Ո՛րչափ թանկագին է նաև հետեւեալ
խոստովանութիւնը. Լուծեր անհեղձու-
թեան վարդիկնի մը մէջ ըսած է Յունիկ-
լի, որ կ'առարկէր թէ Ամենա, Հաղոր-
դութեան մէջ Յիսուսի Բրիստոսի իրական
ներկայութիւնը «պապականութեան վար-
դապետութիւն» մ'է. «բայց այն ատեն
պէտք է ուրանալ բոլոր Ս. Գրքերը եւ քա-
թողութեան պաշտօնը: Վասն զի մենք այս
ամենքն ալ Պապին առած ենք: Մենք բո-
լորքականութիւն կ'ը խոստովանինք թէ պա-
պականութեան մէջ են. փրկութեան նը-
մարտութիւնները, մանաւանդ ճիստօնեա-
կան ամեն բարիք... Կը խոստովանինք
թէ պապականութեան մէջ է ճշմարիտ Ս.
Գրքերը, ճշմարիտ մկրտութիւնը, սեղա-
նոյն ճշմարիտ խորհուրդը, մեղաց թողու-
թեան ճշմարիտ բանալիները, քարոզու-
թեան ճշմարիտ պաշտօնը, ճշմարիտ քրիս-
տոնէական վարդապետութիւնը, անբու-
նական աղօթքը, հաւատոյ հանգանակը,
տասնաբայանք պատուիրանքը, ... Ի վե-
րայ այս բոլորնային կը յաւելուած թէ նը-
մարտէր Բրիստոնէութիւնը պապականութեան
մէջ է:» (Առդ. էջ 43):

Բանկաբուն ընթերցողաց ուշադրութեան
կը յանձնենք կրկին սոյն սքանչելի առ-
դերքը. Կոպպէթ թողոքականն է որ կը խո-
սի. «Չձաբարտեւ երբ Պապը մեծագոր իշ-
խանութիւն մը կը վայելէր, երբ լազա-
ւորք իսկ ստիպուած էին խոնարհիլ իւր

տալիւն՝ կրնար ըստիլ, և քիչ մ'աւելի արդարացի պատրուակաւ կրնայինք ըսել՝ թէ ոչ ոք կը յանդգնէր Կաթողիկէ Հաւատքին դէմ իւր ժողովոյ գէնքերը չողացնել, Բայց մենք տեսանք Պապին օտար երկիր գերի երթալը, Տեսանք զինքը գրկելէ բոլորովին զուրկ հանդերձէ և կերպուրէ: Վերջապէս տեսանք որ մեր երկրագոյնտին վրայ գտնուած մասունքներուն կէսէն աւելի կատարեալ ազաւակներուն՝ հապաքութեամբ՝ իրենց լիւսնաւորից համաձայն խօսեցանք և գրեցին Պապին և անոր Հաւատքին վրայ: Եւ դարձեալ միթէ չտեսանք որ ահա երեք դարէ ի վեր բոլոր բողոքական աղանդները կը յոգնին կաթողիկէ հաւատքը ջնջելու համար և երեք դարէ վերջը չնայ տեսներ, որ հոյն այն հաւատքն է քրիստոնէութեան տիրւորակալ հաւատքը: Մանաւանդ թէ հիմա այս վայրկեանիս ականատես չնոց նոյն իսկ այս թագաւորութեան (Անգլիոյ) մէջ անոր ընդարձակուելուն, ուր բողոքական նուիրապետութիւնն մը տարբերութիւն ունի միլիոն աղէւթին օսկի կ'ընդունին, և ուր կաթողիկէները դեռ խաղիւ արտաքսուած են ամեն իշխանութենէ... Կարելի՞ է ուրեմն որ այս հաւատքը օտարուլայ: Կարելի՞ է որ այս պաշտօնը կռապաշտական սեպուի: Կարելի՞ է որ հարկ համարուէր զայն ջնջել օրինաց տրամագրութեամբ: Վերջապէս հաւատանք թէ մեր քաւրոյն և մեր պատուոյն համար հարկաւոր էր մեր հայրենի երկիրն առապառախելով հինն ի վեր դարձնել, ընտարարի սեպակականութեան բոլոր իրաւունքներն, արեւմտ ողողել գաւառը՝ մեր կրօնքը փոխելու համար» (Անդ. էջ 40—43):

Աւստրիկ ճշմարտութիւններ, որք չեն
լսուելի Հայ Բողոքական և Հայ էջմիած-
նական բերաններէ, և սակայն Արեւմուտ-
քի մէջ Կոպպէթ բացառութիւն մը չ'է՝
Գերմանիա, Տաւրմարքա, Անգլիա, Զուի-
թերիա և ուրիշ առաւել կամ նուազ նո-
րադասող երկիրներ յաճախ լսելի կ'ընեն
մեզ այսպիսի վեճ և անկողմնակալ շեշ-
տեր։ Իցի՛ւ գտնէ՛ մերթ ընդ մերթ զբա-
նէին իրենց արձագանգը նաեւ արեւելեան
ազգերու մամուլոյն մէջ, որ աւելի արամա-
գիր է, արաբոս, Յովհաննա Պապունիի և
Քափառական Հրեայ Թարգմանչու ժան-
գիտական, պատմական, քննադատական
լուրջ և լուսամիտ աւուսմասիրութիւն-
ներ, . . . թէպէտ և որ շանցնիր որ տասն
անգամ չ'երգեն ու չ'ախառնորեն լոյս գի-
տութիւն, յառաջդիմութիւն և ասոցի նը-
ման շողողուն և մեծանշուն բառերն։
Ինչ որ պատճառ մ'աւելի է անշուշտ ե-
րախառգէտ լինելու առ Գեր. Ն. Վ. Պաղ-
տիկեան իմ փոքրիկ այլ օգտաշատ գըր-
քայկին համար։

25 Մարտ 1910

ՎՐԻՊԱԿ՝ 4754 ԹԻԼԻՆ Բ, յՈՂՈՒՄԸ
(սխալ) (ուղղիչ)
ՆԱԿԱՄԱԿՐՏՆՈՒԹԻՒՆ ՆՈՐԱԿՐՏՆՈՒԹԻՒՆ
(ՆՈՂԸ)

ԱԶԳԱՅԻՆ

Տիւն, Վարչ. Ժողով, Արհ. Տեղապահ
Գոյուհեան Եպիսկոպոսըն նախագահու-
թիւնը վէ Զարեհ էֆ. Շիրմանեանըն առե-
նապետութիւնը թահթնտա ինթիմա խտե-
րէք, աթիթէք մատուէլէր իլէ իսթիլալ
թիմի տըր. 1. Երբեք օգոստիսըն յաթիմէտ.
վէլինի իթաընա տաթի թարաֆը հիւճա-
մէթտէն կէլէն ինջըրէ օգոստարաք, միւն-
տէրիմաթը մալիւմ օլտուգտան տօնրա, հու-
դուզը մալիլէն վէ Երեսաի. Ժողովըն վէրաի-
կէ դարսըր մուհաֆաշտան Էսլըլը(արաք, ի-
նապ իտէն ճէվտալ հազըրմանըն տըր. 2,
Թաթրիգիտանէթէ հիւյ պիւր մալիւմաթ վէ-
րիմէնէրէք, Բանկալթի գապրիսթտըն տի-
վարը երգաըրըլմաքտա վէ իսթիմաք գա-
նուըն մուհրապիմէն էնթրի չէքտիլիմէքտէ օգ-

առաջընտան, մէջքերւր գապիրթմնոտա էր-
մէնի-գաթթօլթ ճէմասթմըզըն յալիւր օլ-
տուզը հուգուդ ասրիկեան խորխիէք:
Աստիէ նէզարէթինէ բրօթնսթօ շէքլինսէ
պիր թագրիր եազըլմաս գարարկիր օլմուշ
արը: 3. Ս. Փրիգոր Լուսաւորիչ մէքթէ-
պինէ ֆուգարա շակիրտան գապուլ խորի-
ւաթինէ մէպին, մէքթէպին խտարէսինճէ
մուշիմս պիր աշըզ զուհուրա կէլարկին-
տէն, պու աշըզը գաբաթմասգ պազը
թէտապիր իւզերինէ ինքաի միւղաքէն օ-
լունմըլ արը:

* * * Պազը զազելթալար, հիւքիւմէթնէ
իսթէնիլէն չէրիսգօթուար էսամիտի ճէտվէ-
լինին, Կ-Բաթրիլիլէն գապիլի ինթիխապ
օյմազ իւզրէ նիլզամամէլի Միլլիթիլճէ
Երեսփ. Ժողով. Թարաֆընսան ինթիխապ
իտիլիլ, Սինդա թազտիմ գըլընճադ
պէն նամազէտ ճէտվէլի օլտուլընը հազըլը-
տէր իսէտէ, պիլըլ թալուսաթը մառուսէ-
միլլէ կէօրէ, պու խաւսաթ ոսղըստ տէլիլ
տիր, Հիւքիւմէթին իսթէտիկի ճէտվէլի, Լաի-
պէի թէալիլտէն արի, տէվէթ վէ միլլէթնէ
լէքէնիմէ-յիլ օլսն չէրիսգօթսանըն ճէտ-
վէլի տիր քի, միլլէթ, էկէլընի պիր ճէտ-
վէլի վէրսէ տէ, պիլա իսթիսաա ումոււմ
էրիսգօթսանըն ճէտվէլինի վէրէճէք տիր,
* * * Ատաւառ մէրքասասը Արս. Պօղոս
Նպաս, Թէրզեան, զիտարէթ իլին Հաճընա
աղիմէթ իթմիլ տիր:

«Միւթ վէճֆա Ինճինեան Վիչչինի (արապահը) մահուտ միբաս մէսէլէսի, Մէշ-բուլիյէթին ինէճսսիսինտէն սոնրա թէք-բար էլէ ալընարազ, պու տէֆա միւթէն վէճֆա՛նը սիննի թիւշաէ պալիզ օլան պիրի գըզ վէ տիկերի երքէք իքի էվլատոր թա-րաֆընտան միւտտտի սըփաթըլա էվգաֆ նէգարիլինէ գարըլ իգամէի տափա խոիլ-միշ, հաթթա տափա թահնիլտան պուլը-նան էվալըն իճարէլերի հաճ օլընմիշ օլ-մըղը հայտ, պու կիւնլէտէ իշինմարի օլ-միգէ կէօրէ, կէրէք գըզ վէ կէրէք էրքէք, իքի էվլատըն աստի թէվգըֆը էմր ի-տիլէնէք, մէրգուճան թահնիլ թէվգըֆա պընմըլար տըր, Շու գատոր քի պու-նէրին նէ՛ կիպի սէպէպլէնէ միւսթի-նէտ օլտըղը պիլինէմտիլի կիպի, պիլ-մէլիզ քի Բաթրիգխանէմիզնէ պու. մէսա-լէ հագգընտան պիր կէ օլտա թահգըղասթ թէնէպպիլնասթ իճրա խոիլմիշ մի տիր զիրա հէր նէ օլտա, մէսէլէնին, Բաթ-րիգխանէմիզէ շուսուլի օլտըղը ինքետ օլտընամազ, հաթթա էն էվվէլ Բաթրիգ-խանէ տափահը օլմալը տըր. չիւնքի մէգ-քիւր կէննլէրնի՛ Ինճինեան Վիչչինի մէշըն-էվլասալար օլտըղը վաֆիլիլէնի իճրա օ-լընմըլ օլան քիլիսնէն վէ Բաթրիգխանէ-միզնէ մուգայէտ տիր, Պինսաէն ալէշ մէն-լէ՛ Բաթրիգխանէնին հուգուգընտան օլ-մաղլէ, թասգըպաթ վէ թահգըգաթ իճ-րասունա պօրքը տըր:

* * * Զիրաթ նազըըը Մավրոգորտաթ
 էք. Կէչէն կիւն Էրմէնի բաթրիգիւսնէ-
 սինի զիւտրէթ իթմիչ. Փագաթ բաթրի-
 կի պուլմասըղընտան, գարթընը պրագմը
 տոր:

Հրմէնի բաթրիկի Դուրեան Սրբա
զանըն խասթալըղը տէվամ իաիեօր :

✱ ✱ Գահիրէտէ Թէէսսիս օլընան վէ պու
✱ ✱

բառաւ տախի պիր չիւպէսի թէշքիլ գըրը
նաւ «Հայկական Ընդ. Միութիւն»նըն մէր
քէզ խաարէ մէճիլսինին իւանընա կէորէ
Բարիդտէ մուգիմ Տիգրան խան Քէլէկ
հան՝միւթէվէֆա պիրաւտէրի Գէորգ Քէլէկ
հանըն զիքրի ճէմիլինէ հիււրմէթէն, հիլի
կիանըն տէնիդէ նազըր պիր չէհրինտէ
պիր միգտար արազի սաթըն ալարաք պի
էքսիւղիսանէ ինչա խորմէք իւզրէ Մի
ուսթիւնա 1000 լիրա, վէ Զապազիկ էրմէ
նիլէրտէն անասըլ թագատըլ Տիգրան էֆ
Մէօթէմլտան, իչպու ճէմիլէթ խալիլի
3000 ինկիլիզ լիրատ քըրմէթիւտէ գապ
լի զէրի երմիլ փէտտան արազի հիպէ իթ
միլէթն սիրմի Մէօթէմլտան էֆ.նին վա
սիլէթը մուճրպինճէ, ճէնտրսինին վէֆա
թընտան սոնրա, ճէմիլէթ, պու արազի
նին հասըլաթը սաֆիլէսիլէ, խալիլա
միւմալիլէհին նամընա Թագատա պիր մէ

թէպ աչարադ, իտարէսինի քէնտիսի տէր-
կօհտէ իտէճէք տիր:

* * * Էրսնչի բաթրիգխանէսի խոռոչ
 ժողովընդն չարչնչպիս կրեւել ինթիմա-
 ընտա, Անատօլընն պազը թարաֆլարըն-
 տա Բիւրալէրին չարաքեաթը ֆէսաա-
 քեարանէսի իւզէրինէ միւզաքէրէ օլու-
 նարագ, պու պապտէ հիւքըմէթէ թագ-
 տիմ իտիմէք իւզրէ եազըլան թագրիբ
 օգըւնմըն տըր։ Իշպու թագրիբտէ, սի-
 ճա սաթըլընըն մէնի վէ էնալինի թէէ-
 մինի իւինի պազը թէսպիլերին իթթիխազը
 ըէճա օլընմըն տըր։ Բաղ, ժողով ատեհա-
 պետի Ազարեան էֆ. իլէիլի պազ, Հագ-
 զը բաշայը զիեարէթէլէ լիոանէն տախի ի-
 ճապ իտէնի սէօյլէհէէքէրէ, վէ պիլիսա-
 սա Պայազիտ վէ Ջարսանճագ թարաֆլա-
 րընտաքի Բիւրալէրին տըրտսթ վէ թէէ-
 տիպ իտիմէլէրինի թալէպ իտէճէքէր տիբ
 Ազարեան էֆ., Մէճլիսի վիւքէլանըն զա-
 լարընա պէքէլէհէէքէք, մուվազգաթէն,
 Տէօրսիւնճիւ օրաուտան պիր սէլեար միւք-
 րիզլինի պազը չէնիլէրէ կիտէրէք, էնա
 լիլի թէսպին իթմէսին ըէճա իլլէհէճէք
 տըր։

* Մէջնուծիլութիւն թէ՛ աստիճանէն պէ-
տու, Վարդուծիւնն դարարելա երմէնի
բաթրիգիւնէսի թարափընտան վերիկէն
թագրիրէրին պու կիւնէ տէկին ճէվապազդ
պրազընաւարընը թօրամազ իւզրէ, Գա-
ղաքական ժողովըն իւշ ազաւընտան միւ-
րէքէպ պիր դօմիսիօն թէ՛ քիլ օլընմը-
աւըր, Վարդուծիւն, թէտգիդ իթտիքտէն
սանրա, պոնւարը պիր թագրիր իւշ պէ-
պը Աւելէ արզ իտէնճէ վէ ինրաւընը թա-
լէպ իլլէնճէք տիր:

2. Տիւնը երմէնի բաթրիգիսանէսինին
 երեսփոխանական փողովնտա պէօյիւք պիր
 արպէտա վուգու պոււրը, երեսփոխանա
 լար՝ պիրպիրինէ գարը եալընըդ տիւ իւ
 թաւրուգ իթմէլէն գանաաթ իթմէյիպ
 էւէր իւն եուսրուգլար տախի ազ չոգ րո
 ինրա իթմէյէր տիր Մէսէնէ, քիլիսէէր
 տէ ֆորպպար թարաֆընտան նութըլա
 իրատ օլընմանտա տաիր օլուգ, կէրլ
 ազատիտ տիրինէյն վէն ախէնազ ու առա
 պա քալըն օլմանան նութըլարըն իրատ
 իշին քիլիսէէրին աշըգ օլմանտա ազանը
 պէօյիւք պիր գըսմը թարաֆընտան մու
 վաֆազաթ իտիլմէքտէ իսէ տէ, ֆազաթ
 մէղքէլու շարթըն մուհաֆազա օլընապիլէ
 ճէկի հազգընտա շիւպսէ իտիլտիկինտէն
 պու թէլլիֆէ գարըն միւթէրիւզէր գու
 հուր իթմէյ վէն ազատան պիրի՝ միւթէ
 րիգ վէ մուտալիֆէլէր՝ «պաթըլէֆէեա
 սահիպլէրի վէ յեսաղիմաւկան» թէս
 միյն իթիտիկինտէն, արպէտա պուստա
 պաշաւըն, վէ իւ օ տէրէճէյն գատար կէ
 միշ քի, ազատան պիրի՝ ճէհալլի, հարտը
 իւ եէթիշին» տէյի պաղըրմը, պոնը
 իւգընէյն պաղըրմը մէճնէ հէնճուս իթ
 միշ, վէ իւն ընիլ բէգ ֆէնաւաշաճալը
 նը առննապետ կէօրմէլէն, միւզաքէրաթ
 խաթիմէ վէրմիշ տիր :

* Գրեթատէրի Յովսէփ աղանըն վէճէ
 ֆախը յիւնաւարպէթիլէ Կ-Քաթըրիկի սա
 ւաթի յիւնաւարպէթիլէ Կ-Քաթըրիկի սա
 վարդ ըրեթպ. Սապպաղեան Պօղոս էֆ. ի
 Սիւլաս, Տիարալէքըր վէ Սամուրէթիլ
 Ազիլէ մէրեսասպարը Արֆ. Լեւոն Արֆ.
 Քէչէնեան, Անդրեան Եպ, Զէլէպեան վ
 Ստեփան Եպ, Իսրայէլեան թարսֆընաս
 պէրայը թաաղէլէթ դարթ իէնստերիւմ
 օլտըղընտան, միւշարիլէյիւմէ, վէ թա
 ռիլէն եախօտ պիղգաթ վազը օլան թա
 զիլէթէիլիսոնէ սոլարը Գեր. Դաղրիկե
 Պօղոս Գերպաթ. իլէ Գերյ. Յովսէփ Մ. Վ. Ա
 թիկեանա վէ տիկէր ըէնապիլիյի միւշիթ
 ըէլէյէ վէ աճըպպեան, զաղէթամըղ ս
 հրպի յովիկաղը նամըն պէնանը թէչէ
 թիւր թովստէր

ՆՈՐ ԲԱՌԱԳԻՐՔ ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ

Գ. Լուսինեանք

Լույս տեսաւ այս հոյակապ բառգիրքը։
Ա. հատորը 66 պրակով, 4ը ծախուի 1
դր., թղթակազմը, 75 դշ. լաթակազմով
1060 կրեանով, 4 արևոր զինչ սեռաբան
զետեմբերու Բ. հատորը 1ը ուղակազմ
արագ կերպով։

Պատուհանս Թագաբնուականի Կն